

ÇOCUK VE GENÇLİK POLİTİKALARI AÇISINDAN SPORUN ÖNEMİ VE SURIYELİ MÜLTECİLERE YÖNELİK UYGULAMALAR ^(*)^(**)

(***) **Ersin KAVİ**

(****) **Yusuf Ziya YILDIRIM**

ÖZ

Çocuklar ve gençler bir toplumun geleceği konumundadır. Dolayısıyla devletlerin, geleceklerini şekillendirmesi açısından çocuklara ve gençlere yönelik uyguladıkları sosyal politikalar önemli bir yer tutmaktadır. Bu politikalar çok çeşitli alanlarda olabilir. Özellikle, sanat, spor ve bilimsel etkinlikler, organizasyonlar ya da mesleki yönlendirmeler hem çocukların ve gençlerin zamanlarını olumlu faaliyetlerle geçirmesini sağlamakta hem de ileride sahip olacakları mesleklerin temelleri bu yolla atılabilmektedir.

Özellikle sporun günümüzde çocuklar ve gençler üzerinde önemli bir etkisi söz konusudur. Spor dallarından da futbolun etki alanı ise diğerlerine göre daha fazladır. Bu nedenle çocuk ve gençlerin futbol bağlamında spora yönlendirilmesi daha kolay olmaktadır. Futbola yönlendirilen çocuk ve gençlerin, sahip oldukları enerjiyi bu alanda harcayacakları ve disipline olacakları dü-

şünüldüğünde kötü alışkanlıklardan uzak kalma olasılıkları artmaktadır.

Suriyeli mülteciler açısından ise spor faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, özellikle Suriyeli çocuk ve gençlerin toplumsal entegrasyonunda önemli bir yer tutmaktadır. Öyle ki, spor özellikle de futbol dünyadaki çocuk ve gençlerin bir nevi ortak dili haline gelmiş durumdadır. Dolayısıyla, Suriyeli çocuk ve gençlerin içinde buldukları toplumla kaynaşmasında ve zamanlarını olumlu şekillerde değerlendirmelerinde sporun önemli bir fonksiyonu bulunmaktadır.

Bu çalışmada da genel olarak çocuk ve gençlik politikalarından bahsedilecek ve özellikle de sporun bu politikalar üzerindeki etkisi ele alınmaya çalışılacaktır. Bununla birlikte, Suriyeli mültecilere yönelik politikalar çerçevesinde sporun özellikle de futbolun çocuklar ve gençler üzerindeki etkisi vurgulanarak, ilgili uygulamalardan örnekler verilecektir.

(*) **Makalenin Geliş Tarihi / 10.09.2018 - Makale Kabul Tarihi / 10.10.2018**

(**) Bu çalışma, daha önce 1.Uluslararası Gerçek ve Umud Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu'nda bildiri özeti olarak yayınlanmıştır.

(***) **Prof. Dr. / Yalova Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, ersinkavi@gmail.com**

(****) **Arş. Gör. / Yalova Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, yzyildirim@yalova.edu.tr**

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Genç, Çocuk Politikaları, Gençlik Politikaları, Suriyeli Çocuklar, Suriyeli Gençler, Spor Politikası.

IMPORTANCE OF SPORTS IN TERMS OF CHILDREN AND YOUTH POLICIES AND PRACTICES RELATED TO SYRIAN REFUGEES

ABSTRACT

Children and youth are the future of a society. Therefore, states social policies have an important place towards children and youth for shaping their future. These policies may be in many different areas. Especially, activities, organizations and vocational guidance about art, sport and some other technical issues ensure that both children and youth spend their time with favourable times and also with this way their future profession can be based.

Nowadays especially sport have important effect on children and youth. And football in sports have more wider effect than other. For this reason it's more easy to direct children and youth to the sport via football. When it's considered that the children and youth which are directed to the football have to be spent their energy in this area and will be disciplined, the possibilities of becoming distanced from having bad habits increases.

Extensions of sport activities take an important place for Syrian refugees, especially for social integration of Syrian children and youth. So that sport especially football has become a common language for children and youth all around the world. Therefore, sport has an important function for Syrian children and youth for integration with society within and make use of their time positively.

In this study, children and youth policies will be mentioned and especially effects of sport to these policies will be handled. In addition to this, sport's and especially football's effect on Syrian children and youth will be emphasized and given examples from some practices.

Keywords: Children, Youth, Children Policy, Youth Policy, Syrian Children, Syrian Youth, Sports.

GİRİŞ

Sağlıklı bir toplum, bedensel, ruhsal, sosyal yönden yeterli düzeyde olan bireylerden oluşur. Bireylerin tüm yönleriyle sağlıklı olabilmesi ise, çocukların çok yönlü gelişimine ve eğitimine önem vermek ve bununla ilgili kaynak ayırmakla mümkündür. Araştırmalar göstermiştir ki, sosyal yatırımların en etkili olanı çocuklar için yapılandırılmıştır. Çünkü her yönden sağlıklı yetişmiş bir çocuk, gelecekte, üretici, çok yönlü düşünenebi-

len, bilimsel problem çözme gücü yüksek, etkili iletişim kurabilen, kendisi ve çevresiyle barışık, hak ve sorumluluklarını bilen nitelikli bir vatandaş olacaktır (Senemoğlu, 2005:1).

Sporun da, çocuk ve gençler üzerinde bu yetileri elde etmesi açısından büyük bir önemi vardır. Sporla birlikte, bireyler sadece fiziksel değil, zihinsel ve sosyal bir aktivitenin de içine girmektedirler. Bu olanaklardan sadece maddi olanaklara sahip olanlar yararlanmamalı, toplumda kendi olanaklarıyla sportif faaliyetlere ulaşamayanlar da devletin açtığı kurs, kamp vb. etkinlikler ile bu faaliyetlere ulaşabilir olmalıdır.

Özellikle günümüzde birlikte yaşadığımız Suriyeli mülteciler düşünüldüğünde, onlara yönelik birçok sosyal politika uygulamasının yanında, sporun da önemli bir araç olduğu düşünülmektedir. Öyle ki, sporun birleştirici, geliştirici ve zaman geçirci özelliklerinden onları da yararlandırmak önemli görünmektedir. Bununla birlikte, gençlerin geleceğe ümitle bakmaları için sporun da önemli bir yere sahip olduğu düşünülmelidir. Çünkü spor günümüzde artık herkesin ortak bir paydada buluşabileceği bir özelliğe sahiptir. Ayrıca, çocuklar ve gençler ünlü sporcu

ve futbolcuları örnek almakta ve onlar gibi olmak istemektedirler. Dolayısıyla, bu durum da, onların geleceğe daha umutla bakmasını sağlayacaktır. Bu doğrultuda, çalışmamız üç ana başlık çerçevesinde şekillenmiştir.

Çalışmamızda, ilk olarak, çocuk ve gençlik politikalarına yer verilerek, bu politikalar içinde sporun önemine değinilmiştir. İkinci kısımda ise, Suriyeli mülteci sorunu üzerinde durularak, özellikle çocuk ve gençlerin durumu ele alınmaya çalışılmıştır. Son kısımda ise, ilk olarak, Suriyeli çocuk ve gençlerin spora yönlendirilmesinin nedenleri diğer ülkelerdeki benzer mülteci olayları üzerinde anlatılmaya çalışılmıştır. Son bölümün ikinci kısmında ise, Türkiye'de Suriyeli çocuk ve gençlere yönelik ne tür sportif uygulamalar yapıldığından bahsedilmiştir.

Bu çalışma ile dünyadaki örneklerden yola çıkarak sığınmacı çocuk ve gençlere yönelik sosyal politikaların neler olabileceği tartışılmak istenmiştir. Özellikle de sporun bu politikadaki rolü ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte Türkiye'de bu politikaların uygulanabilmesi açısından yaşanan eksiklikler ve yapılması gerekenler konusunda da görüşlere yer verilmiştir.

1. ÇOCUK VE GENÇLİK POLİTİKALARI

1.1. Çocuk Politikaları

1.1.1. Çocuk Kavramı ve Çocuk Sorunları

Çocuk, sosyal açıdan, "Kendine has ihtiyaçları ve hakları bulunan, yaşının küçük olması nedeniyle özel olarak korunması gereken insan" olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, hukuki açıdan bakıldığında ise, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılmaktadır (Seyyar, 2002: 102). Öyle ki, 5395 sayılı "Çocuk Koruma Kanunu"nda çocuk; "Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi" olarak ifade edilmektedir (5395 sayılı Kanun, 2005: 1). Ancak çocuk işçi kavramı dikkate alındığında ise, çocukluk dönemi 15 yaş altı olarak kabul edilmektedir (Tokol ve Alper, 2012: 313).

Ülkemizde de çocuk nüfusu Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 15 yaş altı olarak 19 milyona yaklaşmış durumdadır. 18 yaş ve altı nüfus ise, 24 milyon civarındadır. Ancak nüfus projeksiyonları dikkate alındığında ise, 15 yaş altı çocuk nüfusu 2023'te 18 milyona, 2050'de 14,5 milyona, 2075'te ise 13 milyona gerileceği tahmin edilmektedir gerilemektedir (TÜİK, 2015: 1). Ancak ne olursa olsun çocuk nüfusu nüfusumuzun önemli bir bölümünü teşkil

etmektedir. Dolayısıyla, çocuklara yönelik sosyal politikalar her zaman için önemini korumaya devam edecektir. Bununla birlikte, mülteciler, göçmenler vb. durumdaki insanlar dikkate alındığında da bu tür politikaların önemi giderek artmaktadır.

Çünkü, özellikle Avrupa vb. ülkelerdeki toplumlar giderek yaşlanmaktadır. Çocuk ve gençlerin hızlı ve etkili bir biçimde topluma entegrasyonunun sağlanması, o toplumun geleceğini doğrudan etkileyecektir. Özellikle de sığınmacı ya da mülteci olan çocuk ve gençlerin bu süreçte doğru ve etkin yöntemlerle o toplumun geleceğini şekillendirmeleri olası bir durumdur.

Bu doğrultuda, devletlerin öncelikli görevlerinin başında çocukların sorunlarının tespiti olmalı ve bu sorunlarla ilgili eylem planları hazırlamak gelmelidir. Genel olarak bakıldığında, çocukların karşılaştığı önemli sorunlar aşağıdaki başlıklar şeklinde özetlenebilir (Ören, ty: 168).

Çocuk İhmali ve İstismarı: Çocuk ihmali, genelde ailenin yada kamuya bağlı ilgili kurumların çocuklara karşı getirmeleri gereken sorumlulukları yerine getirmediği durumlarda ortaya çıkmaktadır. Örneğin, çocukların bakım ve beslenme ihtiyaçlarının yeterince karşılanmaması, sağlık ve

eğitim olanaklarından yeterince yararlanamaması gibi problemlerin yanında, çocuklara yönelik danışmanlık hizmetlerinin yerine getirilememesi durumu ihmal olarak ifade edilmektedir (Ören, ty: 164). İstismar ise, daha çok anne, baba yada bakıcı, akraba yada diğer üçüncü şahıslar tarafından çocuğa zarar verilmesi durumudur. Örneğin, çocuğun cinsel istismarı, çıkar için kullanımı, fiziksel ve/veya zihinsel gelişimini kısıtlayıcı her tür faaliyet için söz konusudur. İstismar ve ihmali birbirinden ayıran en temel nokta, istismarın aktif, ihmalin ise pasif bir olgu oluşudur (Ören, ty: 165).

Çocukların Psiko-Sosyal Sorunları: Çocukların psiko-sosyal sorunları ise, daha çok ailevi olmakla birlikte çocuğun çevresindeki diğer bireyler tarafından da şekillenmektedir. Öyle ki, anne baba sevgisinden uzak yada yetimhanede yetişen çocuklar toplumsal olarak şiddet eğilimi gösteren yada kural tanımaz özellikler gösteren bireylere dönüşebilmektedir. Ayrıca, ekonomik yetersizlikler de artık günümüzde çocukların psiko-sosyal sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Öyle ki, arkadaşlarının sahip olduğu bazı olanaklara sahip olamamak, çocukları mutsuz kılmakta ve kendilerini toplumdan dışlanmış hissetmelerine neden olmak-

tadır.

Çocukların İstihdamı ve Çalışma Sorunları: Diğer önemli bir sorun ise çocukların istihdamı ile ilgilidir. Öyle ki, çocukları çalışmaya iten en önemli neden gelir dağılımındaki adaletsizliğin düşük gelir grubundaki ailelerin aleyhine giderek artış göstermesidir. Bunun sonucunda bir ailede daha fazla kişi emek piyasasına girmek zorunda kalmakta ve böylece çocuklar da çalışmaya yönelmektedirler (Kavi, 2006: 275).

Özellikle, sokakta çalışan çocuklar uzun sürelerle çalışmakta, genellikle ücret almakta, yetersiz beslenmekte, ağır yük taşımakta, çeşitli kazalara uğramaktadırlar. Ayrıca, çalıştıkları ve buldukları ortam çocuklar için tehlikeli olabilmektedir. Bununla birlikte, çocuklar cinsel ve fiziksel istismara açık ortam ve koşullarda çalışmaktadırlar. Sokakta çalışan çocuklar zabıta ve polislerle sürekli karşı karşıya gelmekte, sokak çetelerine girmekte ve zararlı kullanmaya başlayabilmektedir (Tokol ve Alper, 2011: 316).

1.1.2. Çocuklara Yönelik Uygulamalar

Çocuklar, eğitim, sağlık, konut, çevre, çocuk bakımı, sosyal hizmetler, sosyal güvenlik gibi geniş bir politik alan içerisinde tedarik edilen refah hizmetlerinin ana

alıcısı konumundadırlar (Alcock vd., 2008: 492). Günümüzde artık, "sosyal yatırım devleti" kavramından bahsedilmektedir. Bu devlet anlayışına göre, geleneksel refah devleti anlayışından uzaklaşıp bunun yerine sosyal ve insani sermayeye dayalı yatırımın yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda, çocuklar, gelecekteki ekonomik başarının merkezi ve geleceğin işçi vatandaşları olarak kabul edilmekte, çocuklara geleceğin yetişkinleri olarak değer verilmektedir (Alcock vd., 2008: 495).

Bu doğrultuda, çocuklara sunulacak hizmetler şu şekilde özetlenebilir (Seyyar, 2011: 414):

- Aileye yönelik sosyal hizmetler kapsamında aile ve çocuk danışmanlığı hizmetleri.
- Aile bakımı kapsamında aile ortamında yaşayan engelli ve bakıma muhtaç çocuklara yönelik bakım hizmetleri.
- Aile ve çocukların sosyal güvenlik kapsamına alınması.
- Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik kurumsal eğitim ve bakım hizmetleri.

Bu bahsedilen temel sosyal hizmetlerin yanında, özellikle ileri çocukluk dönemindeki çocuklara yönelik genel eğitim, spor, sanat vb. uygulamaların sunulması da giderek önem arz etmektedir.

Çocuklara yönelik önemli bir diğer uygulama ise, "çocuk koruma programları" olmaktadır.

Çocuğun korunması denilince, çocuğun istismar ve ihmalden, suça sürüklenmekten, bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliğinin tehlikeye düşmesinden korunması anlaşılmaktadır. Çocuk koruma kavramı aynı zamanda çocuğun yaşamını olumsuz yönde etkileyen tehlikelere karşı gerekli önlemleri alma ve savunuculuk yapma çalışmalarını da içermektedir. Bu bakımdan çağdaş bir çocuk koruma programı, sadece çocukları değil, çocuğun bakımından ve korunmasından sorumlu tüm kişi ve kurumları kapsamalıdır. Çocuk koruma kavramının en önemli unsuru, çocuklara yönelik risklerin önceden fark edilip önlenmeye çalışılmasıdır (Elmacı, Beyhan, 2015: 2). Ülkemizde de bu politika 5395 sayılı "Çocuk Koruma Kanunu" ile uygulama alanı bulmuştur. Bu kanun kapsamında (5395 sayılı Kanun madde 4);

1. Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,
2. Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,
3. Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması,
4. Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,
5. Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil

- toplum kuruluşlarının iş birliği içinde çalışmaları,
6. İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usûl izlenmesi,
 7. Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumu-na uygun özel ihtimam gösterilmesi,
 8. Kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimi ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi.

Çocuklara yönelik diğer bir politika ise anne ve babalar için düzenlenen eğitim kurslarıdır. Öyle ki, bu kurslar vasıtasıyla çocukların sağlık ve beslenmesinde daha özenli davranılması sağlanabilmektedir. Bu kurslar, özellikle anne ve babaların yoksul ve eğitimsiz olmaları halinde önem kazanmaktadır (UNICEF, 2011: 43).

Sonuç olarak, çocuklara yapılan sosyal yatırımlar kısa vadede daha sağlıklı ve donanımlı bir nesil yaratmayı amaçlarken, uzun vadede ise ekonomik büyüme, suçun ve eşitsizliğin azaltılması, toplumsal uyumsuzlukların giderilmesi ile eşitlik ve sosyal adaletin sağlanmasına katkı yapmaktadır. Çocuklara yaşamlarının en başından itibaren fırsat eşitliğinin sağlanması, toplumsal eşitsizliklerin azaltılması için de en önemli adımdır

(UNICEF, 2013: 7).

1.2. Gençlik Politikaları

1.2.1. Gençlik Kavramı ve Gençlik Sorunları

Birleşmiş Milletler'in tanımına göre, 15-24 yaş grubundaki kişiler demografik açıdan genç olarak tanımlanmaktadır. Kültürel alanda ise gençler kimlik ve vatandaşlık, sivil topluma katılım ve dayanışma, siyasal katılım, teknolojiye erişim, boş zaman değerlendirme ve hayat tarzları açısından değerlendirilmektedirler.

Gençlik politikasının yaş aralığı ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Gençlik politikası konusunda Avrupa işbirliğinin kılavuzu niteliğindeki Beyaz Kitap'ta belirtilen hedef kitle, 15-25 yaş arası gençler olmaktadır (Şener, 2009: 8).

Ancak, gençlere yönelik sosyal politikalar büyük ölçüde çalışma hayatı çerçevesinde değerlendirildiğinden, bireylerin zorunlu eğitiminin sona erdiği yaş olan 15 ile yükseköğretimi bitirip işgücü piyasasına giriş yaşı olan 24 arasında yer alan nüfusun, genç olarak tanımlanması isabetli bir durumdur (Tokol ve Alper, 2012:324). Ülkemizde bu yaş aralığındakilerin sayısı 13 milyon civarındadır. Nüfus projeksiyonları dikkate alındığında ise, bu rakamın 2023'te ilgili rakamı koruyacağı, 2050 yılında 11

milyon, 2075 yılında ise 9 milyona düşeceği öngörülmektedir (TÜİK, 2016:2). Ancak, ne olursa olsun genç nüfus, nüfusumuzun yine de önemli bir bölümünü oluşturmaya devam edecektir. Tabii ki, bu rakamlar, mülteciler dikkate alındığında değişiklik gösterecektir.

Nüfusun yaş yapısındaki değişim, ekonomik büyüme için bir fırsat yaratabilecektir. Doğurganlık ve ölüm hızları değişirken, nüfusun yaş yapısı da değişmektedir. Demografik dönüşüm sürecinde, nüfus artış hızı yavaşlarken çalışma çağındaki nüfusun artması ve yüksek sayılara ulaşması "Demografik Fırsat Penceresi" veya "Demografik Armağan" olarak adlandırılmaktadır. Demografik fırsat penceresi, ülkelerin tarihinde sadece bir kez karşılaşacakları bir durum olarak değerlendirilmektedir. Demografik fırsat penceresi, toplumun geçirdiği yaş yapısındaki değişimler ile ilgilidir. Başlangıç evrelerinde, genç nüfusun ağırlığı yüksektir. Orta evrede, çalışma çağındaki nüfus ağırlıktadır. Son evrede ise yaşlı nüfusun ağırlığı yüksektir. Demografik fırsat penceresi, orta evrede görülmektedir. Bu evrede, çalışma çağındaki nüfusun ağırlıklı olması yanında toplam bağımlılık oranı düşüktür. Diğer bir deyişle, bağımlı genç nüfus oranı azalmış, ancak bağımlı yaşlı nüfus oranı ise henüz artmamıştır. Çalışma çağındaki nüfus, çalışma,

üretme ve kazanma potansiyeline sahiptir. Çalışanlar artarken vergi tabanı genişleyecek ve kamu tasarrufları artacaktır. Bu da ülkenin toplumsal ve ekonomik gelişmeye daha çok yatırım yapabileceği anlamına gelmektedir. Bağımlı genç nüfus oranının azalması ile birlikte eğitimde nicelik yerine niteliğe yoğunlaşması fırsatı ortaya çıkacaktır. Doğurganlık oranının düşmesine paralel olarak ailenin sahip olduğu çocuk sayısı da azaldığı için, aile eğitim ve sağlığa daha çok harcama yapabilecektir. Böylece geleceğin işgücü daha sağlıklı, eğitilmiş ve verimli olabilecektir (Kökse, 2016: 2014).

İngiltere Sosyal Dışlanma Birimi, gençlik sorunlarını ele alan bir rapor hazırlamıştır ve bu raporda şu sorunlara dikkat çekmiştir (Alcock vd., 2008: 495):

- Okuldan kaçma ve okulu terketme sorunu.
- Sokakta kalan gençler sorunu.
- Yoksul mahallelerde yaşayan gençler sorunu.
- Genç yaşta hamile kalan kızlar sorunu.
- 16-18 yaşları arasında eğitim, iş ve çalışma alanında olmayanlar sorunu.

Özellikle, çocukların yanında gençlerin de çalışma yaşamı ile ilgili sorunları olmaktadır. Öyle ki, bu dönemlerde fiziksel, eğitsel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişim sürecini henüz tamamlamamış gençlerin, yetişkinlerle birlikte aynı ortamda

çalıştırılması onların hem ruhsal hem de fiziksel olarak yıpranmalarına neden olmaktadır (Altan, 2011: 249).

Çocuk ve gençlerin erken yaşlarda çalışma yaşamına girmeleri, ekonomik yönden de verimli değildir. Çünkü eğitim ve öğretimlerinin kesintiye uğraması nedeniyle çocuklar ve gençler iş yaşamında çoğu kez kalifiye olmayan işgücü olarak istihdam edilecektir. Halbuki, sanayileşme ve bilgi toplumuna doğru yaşanan dönüşüm tüm ülkelerde kalifiye işgücüne duyulan ihtiyacın şiddetini arttırmaktadır. Bu işgücünü oluşturacak olanlar da çocuk ve gençlerdir (Şişman, 2003: 2). Çünkü, eğitim yoluyla kendilerine yatırım yapılan bu kesim inavasyon üreterek ülkelerin ekonomik kalkınmalarında büyük roller oynayacaktır.

1.2.2. Gençlere Yönelik Hizmetler

Gençlik politikaları, genç insanların yaşadıkları toplumda aktif yurttaşlar olabilmeleri için bilgi, beceri ve yetenek geliştirmelerini sağlayacak, eğitim ve deneyim fırsatları sunan uzun dönemli çözümler olarak ifade edilmektedir (Şentuna, 2009: 15). Bununla birlikte, gençlerin kaliteli eğitim almalarına, sosyal hayata uyum sağlamalarına, mesleki yönden ilerlemelerine, kişisel gelişimlerini sağlayıp toplumda saygın ve bağımsız bir fert olmalarına

yönelik sunulan tüm tedbir ve hizmetler gençlere yönelik sosyal politika ve hizmetlerin içine dahil edilmektedir (Seyyar, 2011: 414).

Gençlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları kapsamında yer alan faaliyetler şu şekilde özetlenebilir (Seyyar, 2011: 414):

- Okul dışı eğitim desteği.
- Sportif faaliyetler.
- Sosyal sorunlu gençler ve genç engelliler için sosyal-pedagojik destek.
- Mesleki eğitim ve çalışma yaşamına yönelik olarak kariyer desteği.
- Aile içi şiddet durumunda yurt ve beslenme hizmetleri.
- Tatil, eğlence ve boş zaman değerlendirme programları.

Gençlik politikaları, doğası gereği gençleri doğrudan veya dolaylı etkileyen tüm politikalarla ilişki içinde olmalıdır ve dahası gençlerin gelişimlerini dikkate almalıdır. Bundan dolayı, gençlik politikaları, devlet yapılanması içindeki tüm sektörlerle bütünleşmelidir. Bir diğer deyişle, gençlik politikası, hükümetin değil devletin politikası olmalıdır ve sadece belirli bir kamu kurumunun faaliyetleriyle de sınırlandırılmamalıdır (Acar, 2008: 12).

Ulusal Ajanslar, Avrupa Birliği'ne katılan ülkelerin AB Eğitim ve Gençlik Programlarından yararlanmasını sağlamak üzere ülkelerinde kurdukları ve ilgili taraflar (Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kül-

tür Genel Direktörlüğü) ile işbirliği içinde programlardan yararlanma faaliyetlerini organize ve koordine eden uygulama birimleridir (Şentuna, 2009: 25).

1.3. Çocuk ve Gençlerin Spora Yönlendirilmesi

Sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın başlıca unsuru insan gücüdür ve insanların günlük yaşamlarını devam ettirebilmeleri, fiziksel ve ruhsal gelişmelerini sağlamaları için beslenme, uyuma, barınma gibi ihtiyaçları yanında bedensel hareket içinde bulunmaları da gerekmektedir. Bu bedensel hareketlilik de genelde spor faaliyetleri ile mümkün olmaktadır. Ayrıca, spor faaliyetlerinin vücut yapısını geliştirici ve eğitici özelliğinin yanında, fikir ve ruh sağlığı açısından da önemli bir rolü vardır. Özellikle genç nesillerin yapıcı ve yaratıcı olmasında, sosyal kaynaşmada ve milli dayanışmanın sağlanmasında sporun büyük yararları söz konusudur (Zengin, 2013: 8).

Özellikle spor ve fiziksel etkinlikler aynı zamanda kişinin sağlığına, normal kiloda olmasına ve zihinsel yeteneklerine de katkıda bulunmaktadır. Ancak, bütün bunlar için özel zamana ihtiyaç vardır. Başka bir deyişle, okulun ve/veya işin çocukların tüm zamanını almaması gerekir. Aynı zamanda bu faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için yer, tesis, donanım ve hizmete de ihtiyaç vardır. Bu faaliyetler

genellikle, okullardaki etkinlikler dışında, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne bağlı spor salonlarında, kayıtlı gençlik kulüplerinde, belediyelerde, gönüllü kuruluşlarda ve maddi gücü elverişli olanlar için ise, özel sektör kuruluşlarında sağlanmaktadır (UNIFEC, 2011: 76).

Spor faaliyetlerine katılmanın ve boş zamanlarını başka yollarla dolu dolu ve kaliteli şekilde değerlendirmenin yasal olmayan uyusturucu veya alkol kullanımı üzerinde, hatta suça yönelen genç sayısı üzerinde bir etkisi olduğu da bilinmektedir (Denstad, 2014:25).

Çocukların spora başlama yaşı genel olarak 5 yaş sonrasıdır. Çünkü, normal şartlarda aktif olarak bir çocuğun 5 yaşından önce spor yapması uygun değildir. Yedi yaşından itibaren çocuklar çok enerjik ve hareketli olurlar. Bu enerjinin nasıl kanalize edildiği ise gelişimi doğrudan etkiler. Dolayısıyla spor aktiviteleri gereklidir (Topcuoğlu, 2013: 52). Öyle ki, 6-7 yaştan itibaren fiziksel kapasite artık çocuğun spor yapmasına imkân tanımaktadır. 7-13 dönemi ise, öğrenme kapasitesi açısından oldukça iyi bir dönemdir ve bu dönemde çocuğun hafızası iyidir, vücut yapısı esnek, denge algısı iyidir. Bu dönem çocuğun sporla tanışması için uygun bir dönemdir (Yeşildal, 2: 2015).

Çocukların sağlıksal, sosyal, bilişsel, fiziksel gelişimlerini desteklemeye yönelik dinlenme, eğlenme, oyun oynama, sportif, kültürel ve sanatsal faaliyetlerden yararlan-

nabilmeleri için gerekli ortam, araç ve imkânlar yetersizdir. Yerel yönetimlerin ise bu alandaki sorumluluklarını genellikle yeterince yerine getirmedikleri görülmektedir. Bu nedenle mevzuatta, çocuğun serbest zaman faaliyetlerden yararlanmasının yasal güvence altına alınması önemli bir gerekliliktir. Söz konusu faaliyetler için ayrılan bütçelerin arttırılması, özel sektör ve sivil toplumun bu doğrultuda teşvik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, şehirlerde, değişik yaş gruplarındaki çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilecek büyüklük ve sayıda oyun alanlarına imar planlarında yer verilmelidir. 2003 yılında yapılan bir araştırmaya göre, çocuk oyun alanları sadece çocukların yüzde 25'lik bir kısmını karşılamaktadır (Aile ve Sos. Polt. Bak., 2012: 28-29).

Spor, gençlerin, yetişkinlerin ve çocukların eğitim öğretimine birçok yoldan yardımcı olmaktadır. Sporun fiziksel yönlerinin yanında, sosyal ve eğitim değerleri de önemli bir role sahiptir. Gençlere bir takımın parçası olmayı ve centilmence davranışlar göstermeyi öğrenmede sporun önemli katkıları söz konusudur. Böylece hem resmi hem de resmi olmayan eğitime katkıda bulunabilmektedir. AB bu alanda sporun rolünün farkına varmış ve 2004 yılını "Spor Yoluyla Öğrenme Avrupa Yılı" olarak ilan etmiştir (Karakaya, 2012: 106).

2. SURİYELİ ÇOCUK VE GENÇLERE YÖNELİK POLİTİKALAR

2.1. Genel Olarak Suriye'den Göç

Suriye'de 15 Mart 2011'de başlayan rejim karşıtı gösterilerin kısa zamanda ciddi çatışmalara ve ardından da bir iç savaşa dönüşmesi ile birlikte Suriye'den komşu ülkelere doğru ciddi ve dramatik bir insan kaçıışı yaşanmaya başladı. Bu doğrultuda, tarihte eşine az rastlanan boyutlara ulaşan Suriyeliler'in yaşadıkları insani dramı Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) "yakın tarihte görülen en büyük göç dalgası" olarak nitelendirmektedir. Öyle ki, Suriyeliler krizi sadece insani değil, aynı zamanda ulusal ve uluslararası boyutu olan çok ciddi siyasi bir sorundur. Konunun tarafları birbirini suçlamaya devam ederken yaşanan insani dram maalesef katlanarak devam etmektedir. Bölgesel ve küresel aktörlerin Suriye'deki krize yaklaşımları, daha önce adına "Arap Baharı" denilen hareketlerden farklı olmuş, dünya kamuoyu ve Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası kurum ve kuruluşlar Suriye'deki rejim konusunda uzlaşmamışlardır. Daha da önemlisi, Suriye'deki iç savaş ortamı devlet dışı pek çok silahlı örgütün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle, Suriye'deki sivililer için normal bir

hayatın sürdürülebilmesi olanağı ortadan kalkınca, ülkeden hayatını kurtarmak için kaçanların sayısı da dramatik boyutlara ulaşmıştır (Erdoğan, Ünver, 2015: 16).

Bu gelişmeler doğrultusunda ülkemizde ise, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından, Suriye'den ülkemize gelenler için 10 şehirde (Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Mardin, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Adana, Malatya) geçici barınma merkezleri kurulmuştur (GİGM (a), 2016, s. 76). Türkiye'de 10 ilde toplam kapasitesi 220 bin civarında olan 22 "Barınma Merkezi" bulunmaktadır (Erdoğan, 2014: 18). Çadırkentlerde yiyecek, sağlık, güvenlik, sosyal aktivite, eğlence, eğitim, ibadet, tercümanlık, temizlik hizmeti ve diğer ihtiyaçlar

doğrultusunda çeşitli imkânlar sağlanmaktadır. Bu kamplarda yetişkinler için dikiş nakış, el işi, Türkçe kursu gibi kurslar verilmektedir. Çadırkent sakinlerinin sportif faaliyette bulunmalarını sağlamak amacıyla çeşitli branşlarda spor tesisleri kurulmuş, gerekli malzemeler temin edilmiştir. Sosyal aktivite olarak satranç turnuvası, açık sinema gibi faaliyetler düzenlenmektedir (TBMM, 2012: 3-5).

2.2. Suriyeli Mülteci Çocuk ve Gençlerin Genel Durumu

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) verilerine göre ülkemizde kayıtlı bulunan 2 milyon 747 bin Suriyeli'nin yüzde 61'e yakını 24 yaş altı çocuk ve gençlerden oluşmaktadır (GİGM (b), 2016: 3).

Tablo 1: Türkiye'deki Suriyeli Çocuk ve Gençlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
0-4	188.450	174.612	361.708
5-9	199.562	166.485	386.507
10-14	151.541	138.809	294.256
15-19	179.025	145.236	315.428
20-24	180.772	143.366	341.256
TOPLAM	899.350	768.508	1.699.155

Kaynak: GİGM, 2018: 3.

Bununla birlikte, Suriyeli çocukların yüzde 10'u okul öncesi, yüzde 35'ilkokul, yüzde 27'si ortaokul ve yüzde 28'i ise lise çağındadır (Emin, 2016: 16). Okul çağındaki olan

çocukların sayısı zorunlu temel eğitim baz alındığında ise, 1 milyonu geçmektedir. Bu sayının ileride 2 milyonu bulma olasılığı bulunmaktadır. Bu olağanüstü sayı, ge-

lecekte yapılacak uyum, eğitim ve istihdam politikaları bakımından mutlaka dikkate alınması gereken bir durumdur (Erdoğan, Ünver, 2015: 20). Ayrıca, bu çocukların 0-4 yaş aralığındaki sayısı ise 500 bin civarındadır. Bunların 1/3'ü ise Türkiye'de doğmuştur (Erdoğan, Ünver, 2015: 74).

Gerçekten de mülteci çocuk ve gençlere yönelik politikalar önemli bir hassasiyet içermektedir. Örneğin, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 yılında kabul edilen "Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS)" kapsamlı standartlar belirlediğinden mülteci çocuklar açısından oldukça önemlidir. Sağlıktan, eğitime, sosyal ve siyasal haklara kadar, çocuğun hayatının bütün yönlerini içermektedir. Neredeyse tüm dünya devletleri tarafından imzalanmıştır. Standartları evrensel olduğundan çocuk haklarını savunmak için güçlü bir araç olarak kullanılmaktadır (Gürle, 2012: 25).

ÇHS'de, çocukların sahip olduğu diğer hakların belkemiğini oluşturan ve çocukların hayatta kalmalarını ve gelişmelerini sağlamak için birbirine sıkı sıkıya bağlanmış üç temel hak söz konusudur. Bunlar; ayrımcılık yapmama, yüksek yarar ve çocuğun onu ilgilendiren konularda görüşlerinin alınması yani katılım hakkıdır (Gürle, 2012: 26).

Uluslararası hukuk açısından

ise, göç sürecindeki çocuklarla ilgili uygulamaların normları şu şekilde özetlenebilir (Topcuoğlu, 2013: 32):

1. Ayrımcılık yapılmaması.
2. Çocuğun yüksek yararının gözetilmesi.
3. Bir vatandaşlık sahibi olma hakkının sağlanması.

Ülkemizde de Suriyelilere yönelik olarak, Nisan 2014 tarihinde, 6458 sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)" yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, bu kanuna bağlı olarak Ekim 2014'te yürürlüğe giren "Geçici Koruma Yönetmeliği" sayesinde ise, Suriyeliler sağlık, eğitim ve sosyal yardım hizmetlerine erişim hakkı elde etmişlerdir. Daha sonra 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri başlıklı genelge ile de Suriyeli çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri, belirli bir standarda bağlanmış ve güvence altına alınmıştır. Bununla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayımlanmış olduğu 2015-2019 Stratejik Planında da ilk defa mültecilerin eğitimlerine yönelik planların yer aldığı görülmektedir (Emin, 2016: 8).

Ülkemizde geçici koruma statüsü verilen yabancılar, Sağlık Bakanlığı tarafından birinci basamak koruyucu, tanı ve tedavi edici sağlık hizmetleri kapsamında; ayaktan tanı ve tedavi hizmetleri, bağışıklama hizmetleri, bulaşıcı hastalık ve salgın ile mücadele

hizmetleri, tüberkülozla mücadele hizmetleri, çevre sağlığı hizmetleri, kadın ve üreme sağlığı hizmetleri, çocuk ve ergen sağlığı hizmetleri verilmektedir. Bu hizmetler, geçici barınma merkezlerinde toplum sağlığı merkezleri tarafından, geçici barınma merkezlerinin dışında ise toplum sağlık merkezleri ve aile sağlığı merkezleri tarafından gerçekleştirilmektedir (GİGM (a), 2016: 79).

Türkiye'de 25 kamp ve 2 kentte 103.000 çocuğun yararlandığı 27 "Çocuk Dostu Alan" (ÇDA) oluşturulmuştur. ÇDA'larda 40.000'den fazla çocuğa psiko-sosyal destek (PSD) sağlanmıştır. Yarısı kız olmak üzere gönüllü 1.256 Suriyeli ergen/genç ÇDA'ları desteklemek üzere güçlendirilmiştir. 760'dan fazla çocuk uzmanlık hizmetleri için PSD birimlerine yönlendirilmiştir. Hükümetten ve sivil toplumdan yaklaşık 430 temel aktör "Olağanüstü Durumlarda Çocuk Koruma" eğitimi almıştır. Çocuk Yetiştirme Programı aracılığıyla 7.000'den fazla Suriyeli ebeveyn çocuklarının duygusal ve davranışsal sıkıntılarını ele alıp onlara daha fazla destek olacak şekilde gerekli becerilerle donatılmıştır. Suriyeli ve Türkiyeli 4.500 ergenden (12-18 yaş) oluşan bir ekip toplumsal bütünleşme çalıştaylarını yürütmek üzere uyarlanmış bir model çerçevesinde, 10 ilde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı sosyal çalışmacılarının desteğiyle eğitilip donatılmıştır. Suriyeli ve Türkiyeli

2.500 genç (18-30 yaş) akran eğitimlerinden faydalanmıştır. Çocuk işçi olan ve olma riski taşıyan, 600'den fazla çocuk psiko-sosyal destek programlarına ve içlerinden 100'ü de özel destek hizmetlerine yönlendirilmiştir. Yarısı kız olmak üzere, 2.500'den fazla çocuk, Şanlıurfa ve Hatay'da, mayın ve savaştan kalan patlayıcılara karşı risk eğitimine alınmıştır UNICEF ve ortakları, "Kayıp Kuşak Olmasın" (NoLostGeneration) sloganı altında bu çocukların geleceğini koruyacak eşgüdümlü küresel çabalarını sürdürmektedir (UNICEF, 2015: 4).

3. SURIYELİ ÇOCUK VE GENÇLERİN SPORA YÖNLENDİRİLMESİ

3.1. Dünyanın Değişik Bölgelerinden Mülteci Çocuk ve Gençlere Yönelik Spor Faaliyeti Örnekleri

Dünyanın farklı bölgelerinde de sığınmacı ve mülteci gençlere yönelik çeşitli spor aktiviteleri mevcuttur. Genelde Suriyeli mülteci ve sığınmacı çocuk ve gençler üzerinde vermeye çalıştığımız bu örnekler çeşitlilik göstermektedir.

Örneğin, Ürdün'de 2013 yılından beri düzenlenen "Umut ve Barış" (Amal Ou Salam- Hope and Peace) adlı proje ile Suriyeli çocukların ileride kendi ülkelerinin yeniden inşasını gerçekleştirmeleri amaç edinilmiştir. Ayrıca, bu proje ile çocukların duygusal ihtiyaçları kar-

şılanarak onların oyun ve eğlence yoluyla büyümesi sağlanmaya çalışılmaktadır (projectamalouselam.org, 2016:1).

World Vision adlı dünyanın en büyük Hristiyan çocuklar yardım derneği, İngiltere birinci ligi ve "Asya Futbolunu Geliştirme Projesi" (Asian Football Development Project) Ürdün'deki Azraq mülteci kampında eğitim kursları vermek için iş birliği yapmışlardır. Azraq mülteci kampı 6876'sı 17 yaş altı olmak üzere 20 bin mülteci ile Ürdün'deki 2. en büyük mülteci kampıdır. İngiltere birinci lig takımlarındaki antrenörlere buradaki Ürdünlü ve Suriyeli antrenörlere eğitim vermeleri için kampa getirmişlerdir. Ayrıca hem kız hem de erkekler için bir futbol ligi oluşturulmak istenmektedir. Bu yolla kamptaki çocukların hem yetenekleri hem de özgüvenleri geliştirilmeye çalışılmaktadır (Bushfield, 2015:1-3).

Ürdün'ün kuzeyinde Zaatarı mülteci kampında 150 bin kadar Suriyeli mültecinin çoğu çocuktur. "Spirit of Soccer" adlı organizasyon futbol yoluyla çocuklara umut ve evlerine döndükleri vakit hayatlarını kurtaracak yetenekler kazandırmaktadır. Bu oyunda genç bir kızın veya erkeğin koç tarafından tekmelenen bir futbol topunu geçmesi istenir. Ne kadar hızlı olursa olsun, çocuk toptan hızlı koşamaz ve koçlar bu metaforu bir mayının patlamasından kaçmanın imkânsız olduğunu

açıklamakta kullanırlar. Bu tarz silahların etki alanları hakkında çocuklara bir referans verebilmek için diğer bir genel egzersizde ise, bir top 50 ile 100 metre arasında bir mesafe tekmelenir ve eğitmen bir patlamanın bu mesafelere kadar yaralayabileceğini veya öldürebileceğini açıklar. Bu organizasyon kapsamında yaklaşık 10 bin kadar çocuğa ulaşılmıştır (Geddes, 2013: 36-38).

Bir diğer örnek ise Litvanya'da mülteci kabul merkezleri tesislerinde, Litvanya Kızılhaç'ı, Litvanya Futbol Federasyonu, UEFA ve diğer sponsorlarla birlikte ilgisizlik ve depresyonla mücadele etmek için sığınmacılarla birlikte çalışmışlardır. Bu doğrultuda, "Milliyetimiz Futbol" (Our Nationality is Football) adlı bir proje gerçekleştirmişlerdir (Amara, t.y.:29).

Başka bir örnekte ise *Barcelona'da*, özellikle Kuzey Afrikalı olan geniş bir göçmen kitlesinin katıldığı İbn Batula Sosyokültürel Derneği tarafından "*Ramazan Kapalı Saha Futbol Turnuvası*" (Ramadan indoor football tournament) düzenlenmektedir. Organizasyon yıllık olarak Ramazan'da akşam sekizden sonra düzenlenmektedir. Pek çok katılımcı göçmen veya etnik azınlığın katıldığı turnuva herkese açık olmaktadır. *Barcelona'dan* bir diğer örnek ise Sant Adri de Besos bölgesindedir. Bu ise İspanik-Pakistani Kültür Derneği belediye ile işbirliği içinde kriket dersleri düzenlenmektedir. Kurslar

herkese açık olmakta ve bir turnuvayı kapsamaktadır. Bu örnekler gönüllü kuruluşlar ile (genelde göçmenleri temsil eden kurumlar) ve kamu sektörü arasındaki göçmenlere spor aktivitelerinin sağlanmasına yönelik iş birliğinin varlığını vurgulamaktadır (Amara, t.y.:17).

Avustralya'da University of New South Wales (UNSW) bünyesindeki Halk ve Toplum Sağlığı fakültesi bünyesinde bulunan "*Birleşik Futbol*" (Football United) organizasyonu, yüksek oranda mülteci yerleşiminin olduğu bölgelerde "sosyal uyumu geliştirmek" için futbolu kullanan programlar geliştiren, yenilikçi ve halk kökenli (grassroots) yaklaşıma sahip olan bir organizasyondur. Bu amacını liderlik, yetenek gelişimi, rehberlik gibi argümanlar ile çok geniş çapta yerel topluluk liderleri ve organizasyonlar arasında ilişkiler kurarak yapmaktadır. Cumartesi sabah programları, kamplar, geniş ölçekli turnuvalar, kişisel gelişim programları gibi düzenli aktivitelerle her yıl yaklaşık 800 kadar mülteci, göçmen ve dezavantajlı çocuklara ve gençlere doğrudan erişmektedir (Bunde- Birouste et al, 2010: 93).

"Futbol Önemser" (Football Cares) projesi Avrupa'daki uluslararası insani çabalara yardım etmek ve 12 bin Suriyeli mültecinin Avusturalya toplumuna entegrasyonu sağlamak için futbolu kullanmaktadır. Gençlik liderlik eğitimleri,

atölye çalışmaları, kamplar, entegrasyonu kolaylaştıracak futbol tabanlı gençlik danışmanlık fırsatları ve toplumla iç içe geçen genç yetenekler inşa etmektedir. Programla ilişkili olarak, göçmenler hem kendi toplulukları ile bağ kurarak ve kendilerine rehber olabilecek benzer deneyime sahip insanlarla buluşmaktadırlar (Avusturalya Futbol Federasyonu, 2016: 1).

Ürdün'ün ikinci büyük şehri Irbid'teki Yarmouk Üniversitesi'nde ise, binlerce Suriyeli mülteci FIFA tarafından düzenlenen "*Halk Eğitimleri*" 'nden (grassroots course) faydalanmıştır. 28 eğitmen tarafından Irbid bölgesindeki mülteci kamplarında bulunan Suriyeli çocuklar için futbol turnuvaları ve atölyeler düzenlenmiştir. FIFA'nın Üye Birlikleri ve Gelişme departmanı yöneticisi Thierry Regenass karmaşık sosyo-politik durumlarla karşı karşıya olan topluluklar için futbolun gücünü kullanmanın FIFA'nın gelişim amaçlarının bir parçası olduğunu ifade etmiştir (FIFA, 2013: 1).

"Spor İçerme Ağı Projesi" (Sport Inclusion Network Project -The SPIN Project), Avrupa Komisyonu Spor Birimi tarafından finanse edilen beş sosyal içerme projesinden biridir. İtalya Herkes İçin Spor Derneği, İrlanda Futbol Birliği, Macaristan'dan Mahatma Gandhi İnsan Hakları Organizasyonu, Almanya'dan Camino, Finlandiya'dan Liikkukaa, Portekiz Oyuncular Birli-

ği ve Fair Play- Viyana Uluslararası Diyalog ve İş birliği Enstitüsü bu projenin tarafları konumundadır. Bu proje spor yoluyla içerme ve entegrasyona yönelik sorunları ele almak ve bunlarla mücadele için geliştirilmiştir. Proje amaçlarından biri de sığınmacı ve mültecileri de içeren göçmen futbol takımlarını düzenli liglere ve müsabakalara katılımlarını sağlamak için güçlendirmek ve kapasitelerini geliştirmektir. Bu konuda yapılan aktivitelerden biri de Birleşmiş Milletler Dünya Mülteci Günü olan 20 Haziran'da proje ile "Mülteciler Futbol Günü" (Football Refugee Day) düzenlenmektedir. Bu organizasyonla futbolun sığınmacı ve mültecilerin dışlanmayı engelleyici gücünü kutlamak ve onların oyuna katılımını vurgulamak amaçlanmaktadır (Sport Inclusion Network, 2011: 3-6).

"Sınır Tanımayan Futbol" (Football Without Borders-FWB) Avustralya'nın Darwin bölgesinde sığınmacıların, mültecilerin ve yeni göçmenlerin entegrasyonunu futbol aracılığıyla teşvik eden bir organizasyondur. Program katılımcıların yeni insanlarla buluşmasının yanı sıra katılımcılara futbolun dışında iş bulma, ulaşım ve iletişim yardımlarını da sağlamaktadır. FWB, kültürel etkileşimi teşvik etmek ve sığınmacı ve mülteciler etrafındaki sorunları insanlaştırmak için toplulukla birlikte hareket etmektedir (Football Without Borders, 2016:1)

3.2. Mülteci Çocuk ve Gençler Özelinde Sporun Bireysel ve Toplumsal Faydaları

Araştırmanın bu bölümünde farklı tarihlerde, farklı coğrafi bölgelerde kimi zaman Suriyeli kimi zaman da farklı kökenlere mensup sığınmacı ve mültecilere yönelik genelde spor ve özelden futbol organizasyonlarının sonuçlarına ilişkin bulgular ortaya konmaya çalışılacaktır. Yazılmış bilimsel makalelerden, kurum ve kuruluşların konuyla ilgili bilgileri içeren dökümanlardan, yerli ve yabancı medya ve yayın kuruluşlarının internet sitelerindeki yöneticilerle, sığınmacı ve mültecilerle, yardım kuruluşu gönüllüleri vd. yapılan röportajlardan yararlanılmıştır. Spor ve özellikle de futbol yoluyla sığınmacı ve mültecilerin bulunduğu ülkelerdeki sosyal uyumları ve bütünleşmelerine ilişkin bulgular en nihayetinde Suriyeli mülteciler özelinde çıkarımlarla değerlendirilecek konuyla ilgili yapılacak olan ileriki çalışmalara ışık tutacaktır. Bu konuda öncelikli olarak merak edilen konu spor faaliyetlerine katılımın genel olarak sığınmacı ve mültecilere ne gibi faydaları olduğudur.

Ayrıca, spor, sosyal yönü olan ve toplumsal entegrasyonda ve sosyal kabülde önemli bir araç olma özelliğine sahiptir. Bu doğrultuda, spor, Avrupa toplumlarında toplumsal birliği ve sosyal katılımı sağlama aracı olarak önemli bir potansiyele sahiptir. Bu doğrultu-

da, spor, göçmenlerin toplumun diğer üyeleriyle ilişkilerini geliştirmelerine yardım etmektedir (Karakaya, 2012: 108).

Spor müsabakalarında, özellikle de futbol sahalarında, şiddet rahatsız edici bir problem olmaya devam etmektedir. Şiddet ve ırkçı davranış sporun pozitif değerleri yerleştirmedeki rolünü tehlikeye atabilmektedir. Bu durum, ayrıca Avrupa birlikteliği ana değerlerini de tehdit etmektedir. Bu tarz olayların engellenmesine katkıda bulunmak için üye ülkeler, uluslararası spor organizasyonlarının desteklenmesi için Avrupa Komisyonu'nda karar alınmıştır (Karakaya, 2012: 109).

3.2.1. Sporun, Mülteciler Açısından Önemine İlişkin Ülke Örnekleri

Bir araştırma grubu tarafından Birleşik Krallık'taki mülteci ve sığınmacıların sosyal içerilmesinde sporun rolü ile ilgili araştırma şu sonuçları ortaya koymuştur (Amara et. al, ty: 61):

- Sığınmacı ve mülteciler kendi özsaygılarını ve özgüvenlerini inşa etme fırsatları elde etmişlerdir.
- Sığınmacı ve mülteciler ile yerel nüfus arasındaki bariyerlerin yıkılması sağlanmıştır.
- Farklı etnik kökene sahip sığınmacı ve mülteciler arasındaki ilişkilerin gelişmesi sağlanmıştır.

Sport Wales raporuna göre de

sığınma süreci "*psikolojik mahkûmiyet*" olarak tanımlanmaktadır. Spor ve aktiviteler insanların sosyal ağlar oluşturmaya, diğer insanlarla bütünleşmesine (sosyal uyumu geliştirerek) yardımcı olmaktadır. WAG İçerme Stratejisi (WAG Inclusion Strategy) "*bütünleşme 1.günden başlar*" ifadesiyle sporun sosyal bütünleşmeyi teşvik etmek ve ilerletmek, sığınmacı ve mülteci damgalanmasıyla başa çıkmak için kullanılabileceğini belirtmektedir (Sport Wales, 2010: 4).

Sporun sosyal içerme açısından önemli bir potansiyele sahip olduğu düşüncesi, mülteci ve sığınmacı toplulukların durumuna kesinlikle örnek teşkil etmektedir. Öyle ki, spor faaliyetlerine katılımı da şu olumlu sonuçlara ulaşılabilir (Amara et. al, ty: 4):

- Kondisyon, stresle mücadele, yaşam kalitesinin artması.
- Sosyal izolasyonla mücadele ve sosyal ağlar oluşturma.
- Suç ve suça yönelik sorunların azalması.

Herhangi bir aktivite özellikle de spor ile uğraşmanın ruh ve beden sağlığını nasıl etkilediğine ilişkin sığınmacı ve mülteci görüşlerinden oluşan araştırma bulguları da şu şekildedir.

ABD'nin Minnesota eyaletinde Komboçyalı, Meksikalı, Somalili ve Sudanlı göçmen ve mülteci 127 katılımcıya yönelik yapılan araştırmada fiziksel olarak aktif olmanın biomedikal'den (düşük hastalık riski, uzun ömür) psikososyale

(gelişmiş kendine güven duygusu, mutluluk ve düşük stres) kadar uzanan pek çok faydasından bahsedilmiştir. Bu özyeterlilik ve iyilik hisleri fiziksel aktivitelerin en yaygın faydaları olarak rapor edilmiştir (Wieland et.al.: 263-265).

Amara vd. ise özellikle eğitim sistemlerinin içerisine spor faaliyetlerinin eklenmesi gerektiğini ifade ederek böylelikle özellikle gençlere yönelik dayanışma değerlerinin öğrenilmesi, diğer insanlara saygı duyma, aktivitelere katılım, fair play, kamusal hayata katılımın teşvik edilmesi, demokratik ve vatandaşlık değerlerinin arttırılması gibi konuların hedeflenebileceğini belirtmektedirler. Sporun eğitimle olan ilişkisi hoşgörünün desteklenmesi, çeşitliliğe saygı ve kabul, kültürler arası anlayış ve ayrımcılığın her türüyle mücadele gibi nihai çıktılara erişilmesi açısından özellikle ilgilidir (Amara. et. al.: 5).

Avustralya Futbol Federasyonu CEO'su David Gallop, futbolun her yerdeki insanlar tarafından "evrensel olarak sevilen ve anlaşılabilen tek spor" olduğunu belirtmektedir. Bir Suriyeli'nin veya başka bir mültecinin Avustralya'ya ilk vardığında futbolun belkide onlar için tek tanıdık şey olabileceğini ifade etmektedir. Futbolun "tüm kültürler için oyunun cazibesinin benzersiz" olduğunu ve bu yüzden futbolun bu zamanlarda toplumda hayati bir rol oynadığını belirtmektedir. (Avusturalya Fut-

bol Federasyonu, 2016:3). Birleşik Krallık'ta mültecilere yönelik faaliyetlerde bulunan gönüllülerden birinin görüşleri, Gallop'un ifadelerini destekler niteliktedir (Amara et.al., ty.: 32-33):

"Onlara yönelik kriket oyunu organiza edebiliriz ve onları spora çekmeyi deneyebiliriz... Rugby ve tenis gibi diğer sporlarda mevcut... Fakat şu anda onlar sadece futbolla ilgileniyorlar."

İtalya'nın Roma şehrinde bulunan "Liberi Nantes" kulübü oyuncularını mülteci ve sığınmacılardan oluşmakta İtalya'nın en düşük liginde yer almaktadır. Kulübün amacı sığınmacı ve mültecilere pozitif bir değer vermek, yeni ilişkiler kurmalarını sağlamaktır. Kulübün kurucularından Alberto Urbina-ti futbolun sığınmacı ve mültecilere yönelik faydasını aşağıdaki ifadelerle açıklamaktadır (Troop, 2015:1):

"İtalyan oyuncularla oynamak önemli. Çok az kötü tepki aldık. Genellikle hoş karşılandık. Çünkü futbol bu yönüyle çok kuvvetli. Sadece basit olarak oynuyorsunuz. Öteki ile iletişim kurmanın basit bir yolu. Kim olduğunuzu açıklamaya ihtiyacınız yok. Nereden geldiğinizi, hikayenizin hangisi olduğunu da. Sadece topu ortaya koyuyorsunuz ve oynamaya başlıyorsunuz. Düşünmeye ihtiyacınız yok, sadece yapıyorsunuz."
Yine Macaristan'ın alt liglerinde

bulunan mülteci ve göçmenlerden oluşan "The African Star Football" adlı takım Doğu Avrupa'da ayrımcılık ve yabancı düşmanlığı ile karşılaşan grupları bilinçlendirme fırsatı sağlamaktadır (Sport Inclusion Network, 2011: 22).

İfadelerden ve çeşitli örneklerden de anlaşılabilceği üzere futbol gerçekten de evrensel olarak önemli bir spor faaliyeti olabilmekte, kültürlerarası spor faaliyetleri farklılaşabildiği halde futbol daha çok bilindiği için daha çok tercih edilebilmektedir. Ayrıca sığınmacı ve mültecilerin futbol takımları içerisinde yer alabilmeleri çeşitli olumlu sonuçlar doğurabilmektedir.

Amara vd.'nin bulgularından hareketle futbolun da sığınmacı ve mülteciler üzerindeki pozitif etkilerini belirten örnekler ABD, Avustralya, İngiltere, İspanya, İskoçya, İtalya, Macaristan Ürdün, gibi dünyanın çok farklı bölgelerinden bilimsel araştırmalarda, raporlarda, projelerde, organizasyonlarda ve çeşitli etkinliklerde rastlamak mümkündür.

Futbolun sığınmacı ve mülteciler açısından pozitif etkilerine binaen Ürdün'de Suriyeli mültecilerin bulunduğu kamplardan bir örnekte¹⁴ yaşındaki Hamza, "Umut ve Barış" (Amal Ou Salam-Hope and Peace) projesi kapsamında düzenlenen futbol turnuvasından ötürü "mutlu olduğunu" beyan etmektedir. Muhammed

isimli Suriyeli bir diğer çocuk ise "arkadaşları ile bir araya gelip oynamasına" olanak sağlaması bu turnuvanın en çok sevdiği tarafı olduğunu ifade etmektedir. Issam adlı bir çocuk ise turnuvanın kendisi için "yeni arkadaşlar edinmek için fırsat" olduğunu söylemektedir. Bir diğer Suriyeli çocuk Yaman ise en sevdiği hobisini mahallede oynamak yerine "profosyonel şekilde kuralların ve kupaların olduğu bir turnuva" olmasını daha iyi bulmaktadır (Freij, 2015:1-3).

Oxford Üniversitesi, Mülteci Çalışmaları Merkezi (Refugee Study Centre) tarafından oyuncuları yerli halk, mülteciler, sığınmacılar ve göçmenlerden oluşan United Glasgow Football Club adlı takım üyelerine yönelik araştırmada sığınmacılar ve mülteciler futbolun "İngilizce öğrenmelerine yardımcı olduğunu" ve kendi "fiziksel kondisyonlarının önemli bir kaynağı olduğunu" belirtmişlerdir. Bazı takım üyeleri de futbolun "İskoç kültürünü öğrenmelerine yardımcı olduğunu" ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar ise ruh sağlıklarına ilişkin şu görüşleri ifade etmişlerdir (Oxford University Refugee Study Centre, t.y.:13):

"Futbol oynadığım zaman başka hiçbirşey düşünmüyorum. Hiçbir problemimi düşünmüyorum, problemler evde kalıyor... muhtemelen eğer futbol oynamazsa bir çeşit depresyon içerisinde olurum çünkü çok

düşünen bir insanım"

Yerli halkın mültecilere bakışı açısı ile ilgili Birleşik Krallık'ta mültecilere yönelik faaliyetlere katılan gönüllülerden biriningörüşlerine göre (Amara et al, t.y.:32-33):

"Mültecilerle ilgili farklı görüşler mevcut... bazıları onları sevmediğini söylemektedir... fakat eğer gider ve onlarla aynı takımında futbol oynayanlara sorsanız onların iyi arkadaşlar olduğunu söyleyeceklerdir..."

Konuyla ilgili bir örnek İskoçya'da uygulanan "İyileştirme Hareketi" (Operation Reclaim) adlı programda mevcuttur. Sporlu genç mültecilerin ve sığınmacıların "entegrasyonu" ve onların "çetelerden, uyuşturuculardan uzaklaştırmak" için uygulayan bir program dahilinde iki yıl önce ağır ırkçı saldırı ile suçlanan 17 yaşındaki bir İskoç, spor organizasyonuna katıldıktan sonra sığınmacı ve mültecilerle arkadaş olmuş ve şimdilerde onlarla futbol oynamaktadır. Onun sığınmacı ve mültecilere yönelik davranışlarının değişme sebebi onları artık "kişisel olarak tanımısından" kaynaklanmaktadır (Amara et al, t.y.: 62).

Spaaij, Avustralya'ya yerleştirilmiş ve spor geçmişi olan Somalili mültecilerin spor ile sosyal entegrasyonlarının sağlanması konusunda bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma toplumsal sporlar içerisinde genç mülteciler tarafından ne çeşit aidiyetlerin inşaa edildiği

ve bu aidiyetlere neyin engel olduğu veya neyin kolaylaştırdığı sorularına odaklanmıştır. Araştırmada Avustralya Melbourne'de 90'lı yıllarda kurulan ve Afrika yeni gelen mültecilere spor fırsatları sağlayan bir futbol kulübü ele alınmaktadır. Spaaij'in araştırmasında katılımcılara göre spor kulüplerin önemli topluluk yani ağ oluşturma işlevleri vardır. 20'li yaşlarda bir katılımcıya göre (Spaaij, 2015: 304-309):

"Kulüp, futbolculara ve ailelerine birlikte olacakları ve arkadaşlıklarını geliştirebilecekleri bir çevre sağlar. Pek çoğu aynı bölgede yaşasalar bile genellikle bir birlerini tanımazlar. Kulüp ise onlara evlerinden çıkabildikleri, sohbet edebildikleri bir ortam sağlar...Böylelikle güçlü bağları olan arkadaşlıklar kurabilirler. Ayrıca genel anlamda insanların birbirine daha fazla saygı duyduğu bir ortamda oluşur."

Spaaij'in araştırmasındaki bulgulardan biri de Avustralya'da yaşayan Somalililerin spor pratiklerinde önemli bir sosyal sınırlamanın da Somaliler arasında farklı kabile bağlarıyla ilgilidir. Somali toplumunda kabile içsel sosyal farklılıkların temel kategorisidir. Kabile sınırları kamu sporlarına aidiyet deneyimine nasıl aracılık etmektedir? Araştırmaya katılanların anlatımları ile kabile sınırlarını spor bağlamında geçmenin nispeten kolay olma eğili-

minde olduğunu göstermektedir. Bu söylemlerden birine göre (Spa-aj, 2015: 307):

“Spor, özelliklede futbolun herhangi bir kabile sınırı yoktur. Bu anlamda futbol, topluluk bağlarını, topluluk ilişkilerini kuvvetlendirebilir. Futbol bir şekilde kabile gerginliklerini minimize edebilir. Pek çok diğer aktivite bir şekilde kabile ayrılıklarına ve kabile çizgileriyle ilişkilidir, fakat iş spora geldiğinde, spor aslında kabile çizgisinin üzerindedir. Futbol topluluğa kendi üyeleri arasında uyumda yardımcı olmaktadır.”

Bu noktadan hareketle ülkemiz açısından elde edebileceğimiz çıkarımlardan biri de sporun ve dolayısıyla futbolun ülkemizde bulunan Alevi, Sunni, Yezidi, Türk, Kürt, Türkmen, Arap vs. şeklinde sınıflanmış farklı etnik, dini, kültürel kökenlere sahip sığınmacı ve mültecilerin kendi aralarındaki uyumları da kolaylaştırabileceği yönündedir.

İngiltere’de, mülteci ve sığınmacılara spor olanağı sağlayan organizasyonları örneklerine yapılan vaka analizleri ile elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir (Amara, t.y.: 70):

- Mülteci ve sığınmacıların kendilerinden spor fırsatlarına erişme konusunda bir talebin olduğu, bu talebin büyük olasılıkla sağlık, barınma ve güvenlik gibi diğer ihtiyaçla-

rın hakim olduğu ilk vardıkları günlerde olmadığıdır.

- Spor mülteciler ve yerel topluluklar arasında etkileşim seviyesini arttırmada rol oynayabilir ve bu gerilimleri ve yanlış anlaşılmaları düşürür, fakat eğer spor olayları gerektiği gibi yönetilmezse her zaman için tansiyonun artmasına da neden olabilir.
- Takım sporları yerel topluluklarla artan bir etkileşim için büyük bir potansiyel sağlar.
- Mültecilerin kulüplere tanıtılması kulüplerin canlılığının sayı bakımından artmasına neden olabilir.
- Baskın spor uygulamaları erkek katılım ağırlıklı olacaktır, böyle bir durumda cinsiyet eşitliğini sağlayacak hizmetler gerekli olabilecektir.
- Spora ilişkin eğitimler, gönüllülerin eğitilmesinde faydalı olabilmektedir.
- Dil ve iletişim becerilerinin gelişmesini sağlayarak, bireysel öz saygıyı ve istihdam edilebilirliği artırabilir.

3.2.2. Sığınmacı ve Mültecilerin Spor ve Futbol Yoluyla Entegrasyonun Önündeki Engeller

Futbolun sığınmacı ve mültecilerin entegrasyonuna yönelik olumlu etkilerinin yanı sıra zaman zaman gerek sığınmacı ve mültecilerin kendisinden gerek ailele-

rinden gerek toplumsal başka faktörlerden kaynaklanan sebeplerle bazı olumsuzluklarla da karşılaşmaktadır.

İlk örnek olarak Ürdün'de faaliyet gösteren İskoç kökenli hayırsever kuruluşlardan Mercy Corps'tan Steve Gordan'ın sığınmacı ve mülteci ailelerinin çocukları ile ilgili şu ifadelerine yer vermek gereklidir (Swan, 2015: 1-4):

"Kamplarda olmayan mültecilere ulaşmak daha zor. Pek çoğu mülteci olarak kayıt altına alınmamışlar ve öne çıkmak ve kendilerini tanıtmak istememektedirler. Khaled, adında eski bir hakim kayıtlı mülteci. Bazı yardımlar almakta fakat kayıt altında olmanın anlamı kendi ve ailesini desteklemek için çalışamayacağıdır. Yasadışı olarak çalışırken yakalanan mülteciler kendilerini Suriye'ye geri gönderirken bulabilmektedirler. Bu sebepten ötürü mülteci çocukları genellikle çalışmaya gönderilmektedir. Geri gönderilmek için çok genç olduklarından ötürü, fakir aileler için bu yol daha güvenli ve önemli gelir getirebilmektedir. Eğitimlerini kaçıran çocuklar ise yoksulluk ve umutsuzluk batağına saplanmış hale geliyorlar."

Gordon'un ifadelerinde de belirtildiği üzere çocukların ve/veya gençlerin maddi kaygılar ve sınır

dışı edilme korkusu ile çalıştırılması her şeyden önce bu sebepten ötürü eğitim çağında olanların okullara dahi katılamaması okul içinde ve dışında spor ve futbol faaliyetlerine katılımlarını kısıtlayan önemli bir etkidir. Çocukların ve gençlerin spor faaliyetlerine katılımının önündeki engeller maddi kaygılar ve sınır dışı edilme korkularının dışında ayrıca kültüre ve cinsiyete dayalı nedenlerden ötürü de görülebilmektedir.

Sığınmacılar ve mültecilerin bulunduğu gruplara yönelik yapılan bir araştırmada katılımcılara spor ve fiziksel aktivite faaliyetlerine katılımı ile bunlara katılımlarında ve erişimlerinde etnik köken, kültür, dini inanç ve vatandaşlık statülerinin etkisi sorulmuştur. Katılımcılar arasında güçlü dini inanç kimliğine sahip olanların (grupların içinde Müslümanlar) genellikle kadın akranları ve çocukları ile olan aktivitelere dahil olmak istemektedirler (Sport Wales,2010:1).Yine bir rapora göre İngiltere, Nottingham'da düzenlenen spor faaliyetlerinden yararlananların çoğunluğu mülteci ailelerinin çocukları olmasına rağmen, kız çocuklarının bu spor faaliyetlerine erişimlerine izin verilmesi açısından muhafazakar tutumlar görülmektedir (Amara, t.y.: 68).

"Her Cuma çocuklar için program düzenliyoruz... dövüş sanatları yapıyoruz... çocuklarda hevesli olduğunu gördüğümüz aktiviteler-

den biri... 1 saat dövüş sanatları bir saat futbol... sadece erkek çocuklar mevcut çünkü kız çocukları ile ilgili farklı bir zihniyet mevcut... genç olmalarına rağmen... kızlar spor faaliyetlerine sadece okulda katılım göstermektedir fakat aileler dernek tarafından organize edilen faaliyetlere katılmalarına izin vermemektedirler... insanlar buraya geldiklerinde kültürlerini korumak istemektedirler..."

Wieland vd.'nin araştırmalarında ise Somalili kadın bir mültecinin ifadesine göre dinsel ve kültürel kıyafetlerin giyilmesi rahat fiziksel aktivitelerde bir engel teşkil edebilmektedir. Ayrıca yine katılımcılar arasında yetişkin ve ergen kızlar çocuklara karşı sorumlulukları ve evişlerinden ötürü fiziksel aktivitelerle katılımlarda daha az esneklerdir. Aynı araştırma bulgularında kadınların fiziksel aktiveyi daha çok ev işleri olarak tanımlaması erkeklerin ise fiziksel aktiveyi çalışma ve spor olarak tanımlayabilmeleri bu durumu açıklar niteliktedir (Wieland et al 2015: 265). Sığınmacı ve mülteci ailelerin kızların spor faaliyetlerine katılım konusunda muhafazakar tutumları ön plana çıkabilmektedir. Bunun sebebi dini inanç olabileceği gibi kız çocuklarının ev işlerine yardımcı ve evin küçük çocukları ile ilgilenmelerinden kaynaklanabilmektedir.

Mülteci ve sığınmacılara yönelik spor organizasyonlarına katılı-

mın önünde bir başka önemli etken daha bulunmaktadır. Bu etken ise organizasyonların finansman kaynağı ile ilgilidir.

Spor Wales araştırmasına göre sportif faaliyetlerin ve aktivitelerin gelişmesinde kaynaklara erişim ve finansman bu gruplar (sığınmacı ve mülteci) için öncelikli olduğu halde Müslüman (kimliklerinden ötürü) grupların piyango başışları, kumar ile finanse edilen aktivitelere katılmamaktadırlar (Sport Wales, 2010 :1). Dini hassasiyetlere dayalı bir nedenden ötürü sığınmacı ve mülteci ailelerin çocuklarının bu şekilde finanse edilen organizasyonlara katılımlarına izin vermemesine ilişkin örnekler ülkemizde de görülebilir.

Futbol uygulamalarının sığınmacı ve mülteciler açısından olumsuz etkilerine de rastlayabilmek mümkündür. Bu olumsuz örnekler "sığınmacı ve mültecilerin kendisinden" kaynaklanabildiği gibi, "futbolun rekabete dayalı doğasından", "organizasyonlardan" ve "sosyo-kültürel nedenlerden" dolayı da kaynaklanabilmektedir. Futbol uygulamaları içerisinde mültecilerin kendilerinden kaynaklanan nedenlere bir örnek İngiltere'nin Nottingham kentinden yaşanmıştır. Buna göre sığınmacı ve mülteciler kendi vatanlarındaki politik gerilimleri bazen spor sahalarına yansıtabilmektedirler. Dolayısıyla da spor faaliyetlerine katılımın sonuçları her zaman po-

zitif olmamaktadır (Amara, et al., t.y, 68):

"Cezayirlilerle cezayirlilere karşı oynadığınız vakit hep bir gerilim olmaktadır... Ülkemizin öfkesini bizimle beraber getiriyoruz... Ülkede ne oluyorsa hala insanların kafasında... futbol oynamak öfkenizi ifade etmenin bir yolu oluyor... biz tek takımız... sonucu dövüşle veya birilerinden kan akması ile biten..." (Cezayirli dernek lideri)

Bir örnekte ise Wieland vd., ABD'de göçmenlerin, sığınmacı ve mültecilerin sınırlı İngilizce dil yeterliliğine ve düşük sosyo ekonomik konuma sahip olduklarını belirtmektedirler. Sosyal, ekonomik ve dil faktörleri fiziksel aktivitelerin nasıl anlaşıldığını, kavramsallaştırıldığını ve uygulandığı konusunda önemli bir etkiye sahiptir (Wieland et al.,2015: 265-73).

Sapaj, spor karşılaşmalarının takım veya kulüp çizgisinde "biz ve onlar" şeklinde yeni sosyal sınırlar oluşturabileceğini ifade etmektedir. Ancak bu takım kimliğinin aşılması kolay tipik geçirgen bir sosyal sınır olduğunu belirtmektedir (Spaaij, 2015: 310-11). Bu durum takım oyununa dayalı sporların ve de futbolun doğasındaki rekabet açısından değerlendirilme "biz ve onlar" şeklindeki ayrışmalar sığınmacı ve mülteci çocuk ve gençlerin uyumu konusunda sorunlar oluşturabilir.

Amara vd., çeşitli organizas-

yonların sığınmacı ve mültecilerin sağlık, barınma, istihdam ve dil eğitimi gibi temel ihtiyaçların karşılanmasına yöneldiğini eğitim sistemi içerisinde de spor faaliyetlerinin hafife alınmaması gerektiğini belirtmektedir. Eğitim sisteminin içerisindeki spor faaliyetleri sığınmacı ve mültecilerin yerel halkla bütünleşmesinde ve gündelik hayatın kalitesinde anahtar bir rol oynayabilir. Bununla beraber eğitim sistemleri içine eklenen spor faaliyetlerinin tek başına yeterli olmayacağını, kamu sektörü, özel sektör ve gönüllü sektörün ortaklaşa organizasyonlar düzenlemesi gerektiğinin de bir ihtiyaç olduğu belirtilmektedir (Amara, et al, t.y.:5).

3.3. Türkiye'nin Değişik Bölgelerinden Mülteci Çocuk ve Gençlere Yönelik Spor Faaliyeti Örnekleri

Türkiye'de Suriyeli mülteciler için çeşitli sosyal ve sportif aktiviteleri kamplara taşımaya hazırlanan Gençlik ve Spor Bakanlığı, ilk uygulamayı pilot bölge olarak seçilen Kilis Öncüpınar Konteynır Kampı'nda başlamıştır. Dünya Judo Federasyonu Başkanlığınca Öncüpınar Konteyner Kent'teki Suriyelilere gönderilen 350 adet judo elbisesini Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Türkiye Judo Federasyonu gençlere ulaştırmıştır. Kilis Öncüpınar Konteynır Kampında barınan 3 bin Suriyeli genç için Kilis Gençlik

Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile yedi federasyon, haftanın üç günü ikişer saat çeşitli sosyal, kültürel ve sportif aktiviteler gerçekleştirilmektedir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2015).

Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı Siirt'te ise, "Suriye'den Siirt'e Gönül Köprüsü" projesi ile birlikte, aile içi iletişimi güçlendirme semineri, madde bağımlılığıyla mücadele semineri, müzik dinletisi, tiyatro gösterisi gibi sanatsal etkinliklerin yanısıra futbol turnuvası etkinliği ile de sığınmacıların topluma uyum probleminin çözülmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2015).

Kayseri'de gerçekleştirilen "Suriyeli Mülteci Gençlerin Yüksek Öğrenime Uyum ve Entegrasyonu Projesi" kapsamında ise, Türkiye'de üniversite okuyan Suriyeli 50 genç Erciyes Kayak Merkezi'ne götürülerek kayak sporu yapma olanağı tanınmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2015).

Adıyaman'da, Gençlik ve Spor Bayramı ve Gençlik Haftası kutlama etkinlikleri programı kapsamında da Suriye Kampı karması ile Adıyaman Amatör futbol karmaları arasında "dostluk maçı" gerçekleştirilmiştir (Milliyet, 2015).

Nizip Kaymakamlığı ve Gaziantep Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ise, Suriyeli gençlere "spor malzemesi dağıtımını" yaparak Suriyeli gençleri spor yapmaya

teşvik etmiştir (IHA (a), 2016).

Gaziantep merkezli İstikrar Spor Kulübü Derneği, "Özgür Suriye Ligi" bünyesinde Suriyeli çocuklardan oluşan 24 futbol takımı kurarak, Türkler ve Suriyeliler arasındaki toplumsal bağı ve birlik ruhunu, ortak dil olan sporla kurmak için çalışmalar yapmaktadır (Yenihaberden.com, 2016:1). Öncelikle kendi aralarında maçlar yapacak olan bu futbol takımları daha sonra ise, Suriye Milli takımının alt yapısını oluşturarak Türk Milli Takımı ile bir dostluk maçı yapmayı düşünmektedirler. Dernek başkanı ayrıca (Yenihaberden.com, 2016:2):

"Uzakdoğusporlarından karate, tekvando, aikido branşlarında çalışmalara başladık. Suriyeli gençlerin iyi eğitim almaları için Gaziantep dışından alanlarında uzman hocaları getirtiyoruz. Gençlerin hocaları Suriyeli antrenörler. Basketbol, futbol çalışmaları da devam ediyor. En popüler spordamız futbol. Futbolda U13-U15 ve A Takım düzeyinde müsabakalara katılıyoruz. Başlangıç seviyesinde çocuklara yönelik yüzme dersleri de veriyoruz. Ayrıca, kızların daha rahat oynayabildikleri 'badminton' sporunu Suriyeli kızlara özel vermeye başladıklarımızı dile getirdi".

Bütün bunların yanısıra, Gençlik ve Spor Bakanı, göçten olumsuz etkilenen gençlerin sportif çalışmalarla desteklenmesi ve re-

habilité edilmesi konusunda Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ile ortak çalışma iradeleri olduğuunu beyan etmiştir. IOC Başkanı ise, mültecilerden oluşan bir takımın olimpiyatlarda yarışmasını sağlayacaklarını belirterek mültecilere yönelik uygulamalar hakkında yapılacak çalışmalardan şu şekilde bahsetmiştir (IHA (b), 2016):

“Spor yoluyla, mülteci kamplarında onlara umut vermeye ve dikkatlerini başka yöne çekerek moral desteği sunmaya ve birbirlerini daha iyi anlayabilecekleri yollar bulmaya çalışıyoruz. Bu konuda, mülteciler için bir destek programı kapsamında Milli Olimpiyat Komitesi ile yakın çalışıyoruz. Mültecilerden oluşan bir sporcu takımının Olimpiyatlarda yarışmasını sağlayarak tüm dünya mültecilerine umut aşılamayı amaçlıyoruz. Bu çerçevede Rio’da gerçekleşecek Olimpiyatlarda birtakım oluşturmaları için son derece yetenekli mülteci sporcuları davet edeceğiz. Bu sporcular, Olimpiyat bayrağı ve Olimpiyat marşı eşliğinde stadıyuma çıkacaklar. Bu tür bir takım ilk kez olimpiyatlarda yer alacak”

Türkiye’de Suriyeli çocuk ve gençlere yönelik onların toplumsal hayata uyumunu kolaylaştıracak ve aynı zamanda psikolojik destek sağlayacak uygulamalar içerisinde spor faaliyetleri gerek Gençlik ve

Spor Bakanlığı bünyesinde gerekse çeşitli sivil toplum kuruluşlarının organizasyonları ile gerçekleştirilmektedir. Bu faaliyetlerin bir kısmı günü birlik organizasyonlar olabildiği gibi bir kısmında gerekli tesis ve yatırımların yapılması sonucu süreklilik arz edebildiği görülmektedir.

SONUÇ

Ülkemizdeki çocuk ve genç nüfus, genel nüfusumuzun büyük bir bölümünü (yüzde 38) oluşturmaktadır. Bu oran, belki yıllar itibariyle düşse bile yine de bu nüfus önemini koruyacaktır. Bir de buna mülteci ve yabancı nüfusu eklersek, çocuk ve genç nüfusa yönelik politikalar her zaman için önemini korumaya devam edecektir. Özellikle, mülteci çocuk ve gençlerin karşılaştığı en önemli sorunların başında eğitim, sağlık, beslenme vb. problemler gelmektedir. Suriyeli mülteci çocuk ve gençlerin sayısı da azımsanmayacak kadar fazladır. Bu doğrultuda, sporun özelde futbolun değişik ülke deneyimleri de dikkate alındığında çocuk ve gençler için önemli bir sosyal politika aracı olduğu görülmüştür. Özellikle de sporun özellikle de futbolun ortaya koyduğu olumlu sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Spor faaliyetlerinin vücut yapısını geliştirici ve eğitici özelliğinin yanında, fikir ve ruh sağlığı açısından da önemli bir role sahiptir.

- Özellikle genç nesillerin yapıcı ve yaratıcı olmasında, sosyal kaynaşmada ve milli dayanışmanın sağlanmasında sporun büyük yararları söz konusudur.
- Gençlere bir takımın parçası olmayı ve centilmek davranışlar göstermeyi öğrenmede sporun önemli katkıları söz konusudur.
- Spor, çocuk ve gençler için meslek sahibi olma noktasında da bir umut kapısı görevi üstlenmektedir.
- Sığınmacı ve mültecilerin kendi özsaygıları ve özgüvenlerini inşa etme fırsatları elde etmişlerdir.
- Sığınmacı ve mülteciler ile yerel nüfus arasındaki bariyerlerin yıkılması sağlanmıştır.
- Farklı etnik kökene sahip sığınmacı ve mülteciler arasındaki ilişkilerin gelişmesi sağlanmıştır.
- Kondisyon, stresle mücadele, yaşam kalitesinin artması söz konusu olmuştur.
- Sosyalleşme ve sosyal ağlar oluşturmada aracı olmuştur.

- Suç ve suça yönelik sorunların azalmasına katkı sağlamıştır.

Tabii ki, tüm bu yararlarının yanında spora ulaşmanın önündeki engellerin de kaldırılması gerekmektedir. Öyle ki, bazı kültürel ve dini farklılıklar bazı mülteci grupların spora ilgilenmesine olanak tanımamaktadır. Bununla birlikte, sporun doğurabileceği bazı olumsuzluklar da söz konusu olabilir. Özellikle, spor müsabakalarındaki hırslar ve mücadele ruhu, zaman zaman sosyal ortamları germekte ve bazı çatışmaların doğmasına neden olmaktadır. Bunun ortaya çıkmasında ise, özellikle küçük yaşlardan itibaren bireylere sporun dostluk ve centilmenlik ruhu ile gerçekleştirilmesi gereği anlatılmalıdır.

Son olarak, ülkemizdeki mültecilere yönelik sportif faaliyetlerden örnekler verilmiştir. Özellikle Gençlik ve Spor Bakanlığı, belediyeler ve bazı sivil toplum kuruluşları bünyesinde gerçekleştirilen spor organizasyonları her ne kadar şu an için yeterli düzeyde olmasa da geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, Madde 4, 2005.

Acar, Hakan (2008), "Türkiye'nin Ulusal Gençlik Politikası Nasıl Yapılandırılmalıdır?", Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:5, Sayı:1.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2012), Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2013-2017, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.

Alcock, Pete, Margaret May, Karen Rowlingson, (2008), Sosyal Politika, Çev: Şenay Gökbayrak, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Altan, Ömer Zühtü, Sosyal Politika, Anadolu Üniv. Yay., Eskişehir.

Amara, Mahfoud, Dawn Aquilina, John Taylor, Fred Coalter, Elesa Argent, Moran Betzer -Tayar, Mick Green Ian Henry, (t.y.), The Roles of Sport and Education in the Social Inclusion of Asylum Seekers and Refugees: An Evaluation of Policy and Practice in the UK, Amara, t.y. Loughborough University University of Stirling.

Avusturalya Futbol Federasyonu, (2016), "Football Cares for Syrian refugees" article/football-cares-for-syrian-refugees/osry4nm553dh1rg9uodhpndts.

Bunde- Birouste, Anne, Nicholas Bull, Brad McCarroll, (2010), "Moving Beyond the "Lump-Sum": Football United and JP Morgan as a Case Study of Partnership for Positive Social Change", Cosmopolitan Civil Societies Journal, Vol.2, No.2.

Bushfield, Antony, (2015), "Syrian Refugees Offered Football Coaching From Christian Charity", Hata! Köprü başvurusu geçerli değil. Syrian-refugees-offered-football-coaching-from-Christian-charity

Denstad, Finn Ryjar, (2014), Gençlik Politikaları Klavuzu, Çev.Hale Akay, Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul.

Elmacı Davut, Beyhan Adem, (2015), "Okulun Çocuk Koruma Politikası: İngiltere Örneği", Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt:1, Sayı:1.

Emin, Müberra Nur, (2016), Türkiye'deki Çocukların Eğitimi-Temel Eğitim Politikaları, Seta Yay., Ankara.

Erdoğan Murat, (2014), Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Aşaması, Hacettepe Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yay., Ankara.

Erdoğan Murat, Ünver Can, (2015), Türk İş Dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler Konusunda Görüş, Beklentisi ve Önerileri, TİSK Yay., Ankara.

FIFA, (2013), "FIFA to support Syrian refugees", <http://www.fifa.com/development/news/y=2013/m=6/news=fifa-support-syrian-refugees-2103397.html>.

Football Without Borders, (2016), "Football Without Borders", <https://www.chuffed.org/project/fwb/>.

Freij, Muath, (2015), " For Syrian refugees, football is form of moral, psychosocial support", The Jordan Times, 4 July 2015, <http://www.jordantimes.com/news/local/syrian-refugees-football-form-moral-psychosocial-support#sthash.98vegQea.dpuf>.

Geddes, Mike, (2013), "Sprit of Soccer In The Zaatari Refegue Camp", Journal of ERW and Mine Action, Vol.17, Issue.3.

Gençlik ve Spor Bakanlığı, (2015), <http://sgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/3/39133/3-bin-suriyeli-multeci-sporla-tanisti.aspx>.

GİGM (a), (2016), 2014 Türkiye Göç Raporu, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.

GİGM (b), (2016), http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik.

Gürle, N. Şule, (2012), "İstanbul'da Refakatsiz Sığınmacı ve Mülteci Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar ve Uygulamalar" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Institute of Sport and Leisure Policy, (2004), European Commission Dg Education & Culture Studies On Education And Sport Final Report .

İHA (a),(2016), <http://www.iha.com.tr/gaziantep-haberleri/suriyeli-gencle-re-spor-malzemesi-gaziantep-1308274/>

İHA (b), (2016), <http://haber.stargundem.com/spor/1545077-multecilerden-olusan-bir-takim-olimpiyatlarda-yarisacak.html>.

Karakaya, Yunus Emre, (2012), "Avrupa Birliği' Nde Spor Egitimi Politikaları Ve Bu Politikaların Türk Spor Eğitim Sistemine Uyumu", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Kavi, Ersin (2006), Sosyal Siyaset Konferansları, 51. Kitap, İ.Ü. Yay., İstanbul.

Köksel, Bilge (2016), "Demografik Fırsat Penceresi'nden Türkiye'de İstihdam ve İşsizlik", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 9 Sayı: 43.

Milliyet Gazetesi, (21 Mayıs 2015), <http://www.milliyet.com.tr/suriyeli-ve-turk-gencler-dostluk-maci-adiyaman-yerelhaber-796723/>

Oxford University Refugee Study Centere, (t.y.), "Does sports facilitate integration, and if so, how? United Glasgow Football Club: A Pilot Study in the Facilitation of Integration".

Ören, Kenan (t.y.), Sosyal Politika, Pelikan Yay., Ankara.

Projectamalousalam.org, (2016), <http://projectamalousalam.org/about/>.

Senemoğlu, Nuray : "Çocuk Hakları, Çalışan Çocuklar ve Eğitim Sorunları", (Çevrimiçi) [http://bef.sdu.edu.tr/hocalar /dekanlik/nuray_senemoğlu/Makaleler/co-cuk_calis.htm](http://bef.sdu.edu.tr/hocalar/dekanlik/nuray_senemoğlu/Makaleler/co-cuk_calis.htm), 1 Ağustos 2005.

Seyyar Ali, (2002), Sosyal Siyaset Terimleri, Beta Yay., İstanbul.

Seyyar Ali, (2011), Sosyal Politika Bilimine Giriş, Sakarya Yay., Sakarya.

Spaaij, Ramon, (2015), "Refugee youth, belonging and community sport", Leisure Studies, Vol. 34, No. 3, 303–318.

Sport Inclusion Network, (2011), "Report European Conference Sport and Integration: Challenging social exclusion in and through sport", <http://www.footballforequality.org/fileadmin/mediapool/pdf/spin/SPIN-Konferenz-sc.pdf>.

Sport Wales, (2010), "Consultation with Minority Ethnic Communities on Sport & Physical Activity".

Swan, Craig, (2015), "The charity helping Syrian refugees towards their goal" BBC News, <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-34636951>.

Şener, Tülin, (2009), Gençlik Politikalarına Giriş, İsveç ve Türkiye Bakış Açları, Ankara.

Şentuna, Murat, (2009), "Türkiyedeki Gençlik Ve Spor İle İlgili Kamu Kurumları Ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gençlik Politikalarının Değerlendirilmesi Ve Bir Model Örneği", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Şişman, Yener, (2003), "Sosyal Politika Açısından Çocuk ve Genç İşgücü", Kamu-İş Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, Ankara.

TBMM, (2012), Ülkemize Sığınan Suriyeli Vatandaşların Barındıkları Çadırkent Hakkında İnceleme Raporu-1, 24. Dönem 2. Yasama Yılı, Ankara.

Tokol Aysen, Alper Yusuf (2011), Sosyal Politika, Dora Yay., Bursa.

Topcuoğlu, Reyhan Atasü, (2013), Türkiye'de Göçmen Çocukların Profili, Sosyal

Politika ve Sosyal Hizmet Önerileri Hızlı Değerlendirme Araştırması, IOM Uluslararası Göç Örgütü Yay.

TÜİK, (2016), Adrese Dayalı Nüfus Sayımı Sonuçları, Ankara.

UNICEF, (2011), Türkiye'de Çocukların Durumu Raporu.

UNICEF, (2013), Erken Yaşlarda Çocuk Refahı ve Kadın İstihdamı Politika Belgesi, Ankara.

UNICEF, (2015), Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar, https://www.unicefturk.org/suriye/Suriyeli_Cocuklar_UNICEF_Bilgi_Dokumani10_09_2015%201835-TR.pdf.

Wieland, Mark L., Kristina Tiedje, et.al., (2015), "Perspectives on Physical Activity Among Immigrants and Refugees to a Small Urban Community in Minnesota", J Immigrant Minority Health, No:17, Springer Science+Business Media New York.

William Troop, (2015), "This non-profit group in Italy uses soccer to give migrants hope", <http://www.pri.org/stories/2015-10-08/non-profit-group-italy-uses-soccer-give-migrants-hope>.

Yenihaberden.com, (2016), "Özgür Suriye Ligi, <http://www.yenihaberden.com/ozgur-suriye-ligi-182807h.htm>

Yeşildal, Anıl, (2015), "Çocuklarda Sporun Önemi", <http://www.doktoramcam.com/Makale/Detay/cocuklarda-sporun-onemi/1545>.

Zengin, Serkan (2013), "Çocuk ve Gençlik Merkezlerinden Hizmet Alan 12-18 Yaşarası Erkek Çocukların Beden Eğitim ve Spor Dersine İlişkin Tutum Düzeyleri İle Benlik Saygılarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.